

KOULUTUSPOLIITTINEN OHJELMA

Mahdollisuuksien tasa-arvo, kaikkien yhtäläinen mahdollisuus kouluttautua ja kasvaa ihmisenä, on keskustalaisen koulutuspolitiikan ydin. Sivistys ja koulutus on sekä yksilön, että yhteisön etu. Pienenä maana Suomen on tärkeää mahdollistaa kaikkien koulutus taustaan katsomatta.

Keskusta on pohjimmiltaan sivistysliike ja itsensä kehittäminen on aatteen keskiössä. Ihminen pystyy itse kehittämään itseään, yhteisön vastuulla on tukea, motivoida ja antaa mahdollisuuksia. Tarjoamalla maksutonta koulutusta kaikille ja varmistamalla alueellisesti kattavan kouluverkon, mahdollistamme monien opinnot.

Sujuva opintopolku

Hyväkään koulutus ei riitä jos ihmiset eivät pääse sen piiriin. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus kouluttautua halujensa ja kykyjensä mukaan, eikä byrokratia tai huono ohjaus saa olla sen esteenä. Opinto-ohjauksen lähtökohtana tulee olla kaikkien vahvuuksien ja mielenkiintojen löytäminen. Ammattitaitoisella opinto-ohjauksella vähennetään koulutuksen ja oppialojen sukupuolisegregaatiota ja periytymistä. Suomen vahvuus tulee yhä kasvavasta osaamisesta ja kyvystä innovoida ja kehittää uutta. Kaikkien ei tarvitse hankkia korkeakoulutusta, mutta kaikille tulee antaa aidosti tasa-arvoinen mahdollisuus hakeutua siihen.

Opinto-ohjaukseen tulee kuulua paitsi yhteistä opetusta omien opintojen suunnittelusta, tulevaisuuden ura- ja koulutusvaihtoehtoista sekä työmahdollisuuksista myös nuoren omiin tarpeisiin pohjautuvaa henkilökohtaista ohjausta liittyen opiskelutapoihin sekä jatko-opintoihin. Ohjaus on kokonaisvaltaista, niin että koko opetushenkilökunta osallistuu siihen. Opinto-ohjaukseen liittyy vahvasti myös kannustus itsearviointiin, oman opiskelun tarkasteluun, tavoitteena löytää oman opiskelun kehityskohteet ja vahvuudet. Myös ammatinvalintapsykologien palvelut tulee olla nuorelle saavutettavissa kotikunnasta riippumatta.

Jokaisella perusasteen päättävällä tulee olla subjektiivinen oikeus toisen asteen opiskelupaikkaan. Opinto-ohjauksella ja koulutusalojen riittävällä maantieteellisellä kattavuudella pyritään varmistamaan jokaiselle mahdollisimman sopiva opiskelupaikka. Peruskoulun ja toisen asteen oppilaitoksilla tulee olla jatko-ohjausvelvoite sekä perus- että toisella asteella. Näin varmistetaan, että oppilas todella pääsee eteenpäin ja hänellä on asteelta toiselle siirryttäessä tukea.

Korkeakoulujen valintakoejärjestelmää tulee uudistaa niin, että kokeessa mitataan ulkooppimiskyvyn lisäksi myös hakijan soveltuvuutta ja motivaatiota alalle. Korkeakoulutukseen hakeutuminen on mahdollista pelkän valintakokeen perusteella. MOOC-kurssien (Massive Open Online Course) käyttöä valintakokeena tulee lisätä. Siirtyminen korkeakoulusta toiseen on helppoa eikä siirtyminen saman alan ammattikorkeakoulutuksesta yliopistokoulutukseen vaadi siltaopintoja.

Kohti työuraa

Koulutuksessa tulee entistä enemmän keskittyä opiskelijan kykyyn omaksua uutta. Työelämä kehittyy nopeasti ja tieto on laajasti saatavilla. Tämä asettaa haasteen vanhalle ulkoa oppimisen tavalle. Kyky kehittää ja johtaa itseään on avainasemassa muuttuvassa työelämässä ja maailmassa. Tietoa on nykyään helposti saatavilla mutta lähdekritiikin oppiminen korostuu. Medialukutaidon opetusta tulee lisätä kaikilla oppiasteilla. Myös elinikäisistä oppimispolusta on tullut yhä tärkeämpi monipuolisen työelämän mahdollistajana.

Myös yrittäjyysopinnoissa tulee entistä enemmän keskittyä itsensä johtamiseen sekä realistisen riskinottokyvyn kehittämiseen. Yrittäjyys ei ole kaikkia varten, mutta yrittäjämäisestä asenteesta hyötyvät kaikki. Yrittäjyyteen kannustaminen pitää olla kiinteä osa erityisesti ammatillisia opintoja. Yrittäjyyskasvatus, esimerkkien tarjoaminen sekä käytännön opetus pienyrittäjänä toimimisesta pitää olla kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa.

Pätkittäisessä työelämässä kyky tunnistaa ja ilmaista omat taitonsa ovat tärkeässä roolissa, oman ammatillisuuden tunnistamiseen on saatava työkaluja läpi opintopolun. Käytännön harjoittelu edistää oman osaamisen hahmottamista ja työharjoittelu tulisikin olla laajasti käytössä.

Peruskoulu

Peruskoulu luo pohjan ihmisen sivistykselle. Laadukas koulutus varmistetaan korkeasti koulutettujen opettajien kautta ja tiivis, turvallinen yhteisö antavat oppilaille vakautta. Peruskoulun kehittämisessä on huomioitava tämän päivän ja tulevaisuuden haasteet.

Peruskoulussa opittava käytäntö ilmiö- ja ongelmalähtöisiin oppimisesta ja tiedon etsinnästä ja sisäistämisestä luo pohjaa jatkuvalla itsensä kehittämisen kulttuurille. Oppiminen ei ole vain tiedon etsimistä ja sisäistämistä vaan ratkaisuja ja tietoa luodaan osana oppimista. Tiedon opettelun rinnalla opetellaan myös taitoja. Sosiaalisten taitojen kehittymiseen panostetaan oppimalla ja tekemällä yhdessä.

Arvioinnissa huomioidaan koko oppimisprosessi eikä siinä keskitytä vain virheisiin, erehtyminen on tärkeä osa oppimista. Taide- ja taitoaineiden numeerisesta arvioinnista luovutaan kuitenkin niin, että vanhempien tai oppilaan itse pyytäessä arviointi annetaan. Kaikissa aineissa keskitytään rakentavan palautteen antamiseen.

Toinen aste

Toisen asteen koulutus jakautuu tulevaisuudessakin lukiokoulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen tarjoten näiden lisäksi myös täydennyskoulutusta ja aikuiskoulutusta. Laadukasta lukio- ja ammattikoulutusta tulee olla saatavilla kattavasti ympäri Suomen, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus asua kotona opintojensa ajan. Toisen asteen oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä ja esimerkiksi kaksoistutkintojen tekeminen on sujuvaa.

Toisen asteen opiskelijoiden oikeus erityisopetukseen on taattava lailla opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioimisen varmistamiseksi.

Opinto-ohjaukseen on panostettava niin lukiossa kuin ammatillisessa koulutuksessa. Näin parannetaan opiskelijan mahdollisuutta tehdä harkittuja valintoja muun muassa tulevan koulutuksensa suhteen sekä pystytään kiinnittämään huomiota opiskelussa ilmeneviin ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Opiskelijoilla on mahdollisuus jo toisen asteen opintojen aikana käydä korkea-asteen kursseja ja siten tutustua korkea-asteen koulutukseen.

Toisen asteen koulutus tulee olla yleissivistävää ja kaikilla sen suorittaneilla tulee olla yhdenvertainen jatko-opintokelpoisuus. Toisen asteen opinnoissa varmistetaan opiskelijalle yhteiskuntaan osallistumiseen tarvittavat tiedot. Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattaminen tulee olla osa koko toisen asteen koulutusta. Oppilaitoksissa kannustetaan aktiiviseen opiskelijakuntatoimintaan, mahdollistetaan opiskelijoille aidot vaikuttamismahdollisuudet ja siihen varataan riittävät resurssit.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen koulutuksen uudistus on toteutettava niin, että tavoitteena on koulutuksen läpäisyn parantaminen, alueellisten tarpeiden huomioiminen, oppilaiden ohjauksen ja tuen vahvistaminen sekä järjestäjäverkon rakenteen parantaminen. Uudistuksen on huomioitava nuorten ja työelämän tarpeet tasapuolisesti.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen tulee perustua suoritettuihin tutkintoihin, ei oppilaitoksessa vietettyihin vuosiin.

Ammatillinen koulutus on mahdollista suorittaa erilaisin tavoin. Lähiopetuksesta, harjoittelusta, oppisopimuskoulutuksesta ja muista ammatillisen opetuksen muodoista on pystyttävä kokoamaan toimiva kokonaisuus joustavasti. Edellämäinittujen opetuksen muotojen on oltava rahoituksen ja järjestäjäorganisaation suhteen samalla viivalla. Opinto-ohjauksella varmistetaan että kukin löytää hänelle sopivimman polun. Nuoren oppimista tuetaan sekä koulussa että työharjoittelussa.

Opettajien pätevyyteen ja sen ylläpitämiseen on kiinnitettävä huomiota ja opetukseen on edelleen sisällytettävä myös yleissivistäviä aineita. Koska valtaosa opiskelijoista siirtyy valmistuttuaan työmarkkinoille, koulutuksen yhtenä tavoitteena täytyy olla laaja-alaisen oman alan osaamisen tuottaminen. Myös koulutuksen laatuun on panostettava koska se vaikuttaa opiskelijoiden sijoittumiseen sekä työelämään että myöhempisiin opintoihin.

Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkamäärien linjaamisessa huomioidaan alueen työelämän tarpeet. Kouluverkostossa huomioidaan alueellinen tasa-arvo sekä paikkamäärässä että koulutuksen laadussa.

Arvosteluasteikko tulee muuttua asteikkoon 1-5 nykyisen 1-3 sijaan, koska nykyinen asteikko on tasapäistävä.

Lukio

Lukion opetussuunnitelmaa tulee väljentää muodostamalla yksittäisistä oppiaineista oppiaineryhmiä ja vähentämällä pakollisten kurssien määrää. Oppisisältöjen tulee koostua laajoista kokonaisuuksista yksittäisten tietosisältöjen sijaan.

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatiminen on otettava käyttöön kaikissa lukioissa, mutta opiskelijoille on kuitenkin syytä tarjota esimerkkirunko opinnoista. Jokaisessa lukiossa tulee olla päätoiminen ja pätevä opinto-ohjaaja jokaista alkavaa 200 opiskelijaa kohden.

Laadukkaan lukiokoulutuksen saavutettavuus on turvattava jatkossakin esimerkiksi saavutettavuuteen perustuvalla rahoituslisällä, joka annettaisiin harvan oppilaitosverkon alueen lukioille. Kuntien tulee olla mukana lukiokoulutuksen järjestämisessä joko varsinaisena järjestäjänä tai muussa roolissa. Koulutuksen järjestämisessä tulee varmistaa että lukiokoulutusta käsitellään omana yksikkönään. Erityisesti isoissa järjestäjäorganisaatioissa tulee huomioida opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuudet.

Etä- ja verkko-opetusta tulee ottaa käyttöön opintojen mahdollistamiseksi etenkin sellaisissa oppiaineissa, joissa mielekkään kokoisia opintoryhmiä ei saataisi muuten muodostettua. Valtaosa opinnoista tulee kuitenkin olla mahdollista suorittaa lähiopintoina.

Lukiokoulutuksen ainoa tavoite ei saa olla ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen. Ylioppilaskirjoitusten kohtaloa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tulee pitkällä tähtäimellä arvioida kriittisesti.

Korkeakoulutus

Korkeakoulujärjestelmä koostuu edelleen erilaisista, ammatillisesti tai tieteellisesti suuntautuneista, yhdenvertaisista tutkinnoista. Korkeakoulut eroavat toisistaan strategiansa ja profiilinsa kautta yhteisesti sovittun, valtakunnallisen viitekehyksen avulla. Yhteistyötä erityisesti samalla paikkakunnalla sijaitsevien korkeakoulujen välillä on kannustettava lisäämällä esimerkiksi tuki- ja hallintopalvelujen sekä kielten opetuksen ja yhteisten opintokokonaisuuksien toteuttamista osalta.

Korkeakouluilla on oltava valmiudet kansainvälistymiseen ja niille on annettava konkreettisia kannustimia siihen. Jokaisen korkeakouluyksikön on pystyttävä tarjoamaan mielekkään laajuinen valikoima opintoja sekä laadukas ja monipuolinen opiskeluympäristö, jossa on kiinnitetty huomiota myös ihmisten henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Riittävien työelämätaitojen vuoksi jokaiseen korkeakoulututkintoon tulee sisällyttää kansainvälistymisjakso. Jakso tulee olla mahdollista suorittaa vaihto-ohjelmana, etäopintoina tai muulla kansainvälistymistä edistävällä tavalla.

Jokaisessa maakunnassa on oltava vähintään yksi korkeakoulu, jotta mahdollistetaan koko maan alueellinen kehittyminen koulutuksen sekä tutkimus- ja kehitystyön avulla. Korkeakoulujen yhteistyötä alueensa yritysten ja julkisen sektorin työnantajien kanssa on kehitettävä johdonmukaisesti. Korkeakoulujen opetus ja tutkimus palvelevat paitsi lähiseutua, myös koko Suomea.

Opiskelijat ovat täysivaltaisia korkeakouluyhteisön jäseniä ja heillä, sekä muilla yhteisön jäsenillä, on edustus korkeakoulun päättävissä ja valmistelevisissa toimielimissä. Sekä opiskelijakuntien että ylioppilaskuntien rahoitus on turvattu ja niiden asema ja jäsenpohja on yhdenvertainen. Opiskelijakuntatoiminnan aktivoimiseksi on myös poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta sallittava ammattikorkeakouluissa.

Opetuksen kehittäminen

Keskeinen keino korkeakoulujen opetuksen laadun kehittämiseen on opettajien pedagogisten valmiuksien parantaminen. Korkeakoulujen opetushenkilökunnalta tulee vaatia pedagogisen koulutuksen suorittamista.

Kursseilta on kerättävä systemaattisesti palautetta, ja palautetta tulee hyödyntää opetuksen kehittämisessä. Opetuksen laatu pitää huomioida opettajan kehityskeskusteluissa ja kannustaa opettajien opetuksen kehittämiseen. Tutkimusta tulee tuoda lähemmäksi opetusta siltä osin, kun se on relevanttia.

Korkeakouluissa on aidosti mahdollistettava täysiviikkoinen ja ympärivuotinen opiskelu. Periodeihin siirtymiseen opetuksessa tulee kannustaa. Samalla on lisättävä opetusjärjestelyiden joustavuutta. Opiskelua tulee muuttaa joustavammaksi esimerkiksi etäopiskelua ja korvaavia suoritusmenetelmiä lisäämällä. Kurssien pakollisiin läsnäoloihin on luotava joustoa. Toimivat sähköiset tenttimisjärjestelyt ja ns. tenttiakvaariot tulee ottaa käyttöön jokaisessa korkeakoulussa. Tavoitteena tulee olla yksi yhtenäinen koko maan kattava sähköisen tenttimisen järjestelmä, joka mahdollistaa joustavan tenttimisen myös muiden kuin oman oppilaitoksen tiloissa.

Korkeakoulutuksen digitalisoiminen ei tarkoita ainoastaan verkkokursseja ja videoita luentoja. Korkeakoulujen tulee olla edelläkävijöitä myös uusien toimintatapojen ja oppimismenetelmien kehittämisessä. Opiskelijalla tulee olla kyky omaksua tulevaisuuden työelämän toimintatavat eikä siinä auta kymmeniä vuosia vanhat luentomateriaalit tai tekniikka.

Opiskelijoiden vertaisohjauksen tulee olla suunniteltua ja vertausohjaajien koulutettuja. Korkeakouluissa on opiskelijoille taattava oikeus henkilökohtaiseen opinto- ja uraohjaukseen.

Tutkimus ja aluevaikutus

Yliopistojen on tutkimuksessa ja siihen perustuvassa opetuksessa toimittava vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa muun muassa hyödyntämällä alumniverkostoja, elinkeinoelämää, julkisen sektorin toimijoita ja muita sidosryhmiä. Myös yliopistoissa täytyy pyrkiä lisäämään yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa esimerkiksi lisäämällä kandidaatintutkielmien ja pro gradu-tutkielmien hyödyntämistä. Yliopistoille on turvattava mahdollisuus tehdä kansainvälisesti tunnustettua tutkimusta. Korkeakouluopiskelijat on otettava tiiviisti mukaan oppimaan ja tukemaan tutkimustyötä.

Ammattikorkeakoulusektorilla korostetaan yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa. Aluekehitys ja aluevaikutavuus syntyvät tästä dynamiikasta. Yhteistyö on osa laadukkaan ja ammattiorientoituneen työvoiman saamista, mikä palvelee alueellista elinkeinoelämää.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sisältyy kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin ja opetushenkilöstö on mukana TKI-toiminnassa. Keskustan Opiskelijaliitto kannattaa TKI-seteleiden käyttöönottoa.

Yliopistokeskukset ja sivukampukset ovat tärkeä osa suomalaista korkeakoulumaailmaa. Niiden määrää tulee kuitenkin arvioida laatu-, profiloitumis- ja tuloksellisuusnäkökulmasta ja niiden tulee olla jatkossakin tehokkaita yksiköitä sekä palvella työmarkkinoiden tarpeita.

Tutkinnot

Opetuksen tarjonnan suunnittelussa huomioidaan maakunnan ja valtakunnan tarpeet sekä työvoimantarpeen ennakoinnit.

Tutkintojen sisältöihin ja niiden työelämävastaavuuteen tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota. Ammattikorkeatutkinnon arvoa työmarkkinoilla pitää edistää tekemällä siitä muodollisen pätevyysnormi kaikilla soveltuvilla aloilla. Selkeästi korkeampaa osaamista vaativiin tehtäviin vaaditaan edelleen ylempi korkeakoulututkinto.

Korkean osaamisen tason saavuttamiseksi rakennetaan kattava opintotarjotin, josta opiskelija voi poimia mieluisat, omia kiinnostuksen kohteita ja uratavoitteita tukevat kokonaisuudet tutkintoonsa. Voimavaroja on

kohdennettava omassa yliopistossa tiedekuntien ja yksiköiden väliseen yhteistyöhön. Valtakunnallisen joustavan opinto-oikeuden tarjoama hyöty on tehtävä kaikille tunnetuksi ja käytettävä täysipainoisesti hyväksi.

Rahoitus ja laatu

Korkeakoulujen rahoituksesta pääosan pitää tulla jatkossakin valtion budjetista. Laadulliset mittarit, kuten valmistuneiden opiskelijoiden työllistyminen koulutustaan vastaaviin tehtäviin, opiskelijapalaute ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden osallistuminen TKI-toimintaan, täytyy huomioida rahoitusperusteissa nykyistä paremmin.

Yliopistojen oma varainhankinta ja elinkeinoelämä tuovat tervetulleeseen lisän yliopistojen rahoitukseen, mutta myös tulevaisuudessa on ensiarvoisen tärkeää huolehtia yliopistojen puolueettomuudesta tieteen teossa ja taata yliopistoille resurssit perustutkimuksen tekemiseen. Yksityiset rahoituslähteet eivät saa määritellä sitä, millaiseen tutkimustyöhön yliopisto keskittyy.

Korkeakoulujen tilauskoulutus on kannatettavaa. Toteuttamisessa on pidettävä huoli siitä, että koulutuksen tilaajana toimivat vain yhteisöt, jotka eivät siirrä kustannuksia opiskelijan maksettavaksi. Tilauskoulutuksen täytyy aina olla tuottavaa korkeakoululle ja kertyneet voitot tulee käyttää perustoimintojen lisärahoittamiseen.

Korkeakoulujen laatua valvotaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Koulutuksen laadunarvioinnissa päätöksenteon tulee tapahtua kansallisella tasolla ja sen suhde kansainvälisten laadunvarmistusjärjestelmiin tulee olla selkeä. Laadunvarmistuksessa on kiinnitettävä huomiota valtioiden väliseen tiedon ja kokemusten vaihtoon mahdollisimman yhtenäisten käytänteiden mahdollistamiseksi. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen roolia koulutuksen kehittäjänä arvioinnin lisäksi tulee laajentaa.

Koulutuksen kansainvälisyys

Jotta yhä suurempi osa Suomessa tutkintonsa suorittavista ulkomaalaisista jäisi jatkossa Suomeen töihin, on kielen ja kulttuurin opiskelumahdollisuuksia välttämätöntä lisätä. Suomen opiskelun ohella tarvitaan huomattavaa lisäpanostusta myös opintojen ohjaukseen. Kansainvälisten opiskelijoiden integrointi opiskelijayhteisöön on ensisijaisesti korkeakoulu yhteisön vastuulla. On ensiarvoisen tärkeää, että mahdollisimman monelle tutkinnon Suomessa suorittavalle löytyy työpaikka maastamme valmistumisen jälkeen. Tästä syystä kv-opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia on ratkaisevasti parannettava ja korkeakoulujen tuettava harjoittelupaikkojen hankkimista.

Kansainvälisten opiskelijoiden järjestäytymiseen ja edunvalvontaan liittyviä mahdollisuuksia tulee tukea nykyistä laajemmin. Korkeakoulujen ja ylioppilas- sekä opiskelijakuntien tulee tiedottaa englanniksi ulkomaisia jäseniään, ja kuntien on huolehdittava että kv-opiskelijat ovat tietoisia kuntalaisuuden tuomista oikeuksista ja velvollisuuksista.

Koulutuksen tulee olla maksutonta kaikille. EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille toteutetusta maksullisesta koulutustarjonnasta on hyvin vaikea saada taloudellista hyötyä yhdelle korkeakoululle, saatikka kansantaloudelle. Suomen pitää sen sijaan pyrkiä houkuttelemaan ulkomaisia opiskelijoita Suomeen opiskelemaan ja työllistymään. Asia on tärkeä niin korkeakoulujemme kansainvälistymisen kuin maamme huoltosuhteenkin kannalta.

Yksityisten koulutuslaitosten ja muiden maksullisen koulutuksen tarjoajien leviämistä Suomeen tulee tarkkailla. Useat ulkomaiset oppilaitokset tarjoavat maksullista koulutusta Suomessa. Tähän on suhtauduttava kriittisesti. Maksullisen koulutuksen rooli suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä ei saa kasvaa.

Työelämä ja harjoittelu

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen on oltava tiiviissä vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Ulkopuolisen rahoituksen saamisessa ja tutkimusprojektien hyödyntämisessä näiden tahojen vuorovaikutus on toivottavaa.

Korkeakoulumaailman on reagoitava työelämän muutoksiin. Valmistuvien työllistymistä ja työmarkkinatietoisuutta voidaan parantaa panostamalla ura- ja rekrytointipalvelujen sisältöön ja resursointiin. Lisäksi työelämätietoisuuden lisääminen tulee näkyä jatkossa myös koulutusohjelmien sisällössä ja rakenteessa. Korkeakouluissa pitää käyttää vierailevina luennoitsijoina työelämän toimijoita, yrittäjiä ja virkamiehiä sekä digitalisaation kautta myös kansainvälisiä luennoitsijoita, jotka avaavat käsiteltäviä asioita omasta näkökulmastaan.

Jokaisen korkeakouluopiskelijan opintoihin kuuluu mielekäs harjoittelujakso osana tutkintoa. Yliopistotutkinnon harjoittelujakso pitää voida suorittaa joustavasti opiskelijan itse toivomassa vaiheessa opintoja, eikä ainoastaan opintojen loppuvaiheessa.

Koulutukseen kuuluvan harjoittelun tulee olla laadukasta eikä harjoittelun palkallisuuden tule olla itseisarvo. Harjoittelujakson suorittaminen ei saa tuottaa taloudellisia tappioita opiskelijalle ja itsenäisestä työskentelystä on maksettava palkkaa. Harjoittelu pitää voida suorittaa ympärivuotisesti ja myös osa-aikatyönä opintojen ohessa tai omissa yrityksessä.

Korkeakoulujen kotikaupungeilla tulee olla strategia harjoittelijoiden hyödyntämiseksi. Harjoittelupaikkaa etsivät opiskelijat ja työnantajat tulee saattaa yhteen korkeakoulun ja kaupungin toimesta ja näin taata mahdollisimman monelle opiskelijalle mahdollisuus suorittaa opintoja tukeva harjoittelu omalla opiskelupaikkakunnalla.